

Congresplanning en congresprogramma:

Tijdens de voormiddag laten we drie experten vanuit een **specifieke invalshoek** aan het woord. Congresdeelnemers worden uitgenodigd om op voorhand vragen voor de sprekers te formuleren. Deze kunnen mee opgenomen worden in de presentatie.

8u45	Onthaal
9u20	Voorwoord voorzitter VLA
9u30	Thema 1, Geopolitieke wereldorde anno 2024. Spreker : Peter De Keyzer Peter De Keyzer behaalde een masteropleiding Toegepaste Economische Wetenschappen (TEW) aan de Universiteit Antwerpen en was in zijn professionele loopbaan actief bij de bankgroep KBC, het Nederlandse ABN AMRO en Degroof Petercam. In 2016 stapte De Keyzer zelf in de ondernemerswereld en richtte het strategisch communicatiebureau Growth Inc. op. Growth Inc. focust op communicatieadvies, reputatiemanagement, lobbying en crisismangement.
10u20	Thema 2, EU als geopolitieke speler anno 2024. Sprekers : Prof. Steven Van Hecke Prof. Steven Van Hecke is hoofddocent Europese en vergelijkende politiek aan de KU Leuven. Als academicus combineert Van Hecke onderwijs met onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. Zijn Europese kennis en objectief oordeel maken hem bovendien incontournable in het Europese debat.
11u10	Pauze
11u50	Thema 3, EU, internationale handel en klimaatbeleid als hefboven voor een sterker Europa in de wereld. Spreker: Katleen Van Brempt, Europarlementariër. Kathleen Van Brempt is een overtuigd sociaaldemocrate en Europeaan. Sinds 2009 is ze Europees Parlements lid voor Vooruit. Van Brempt zetelt in de commissie internationale handel en de commissie transport in het Europees parlement. Klimaat, duurzaamheid, mensenrechten en een sterker sociaal Europa vormen de drijfveren van haar politiek engagement. Van Brempt is sociologe en was eerder ook federaal staatssecretaris, Vlaams minister en ze was jarenlang gemeenteraadslid in Antwerpen.
12u30	Afronden van het voormiddagdeelte

Middagpauze: 12u30 – 14u

Geopolitieke inhouden en inzichten kunnen op diverse manieren geïntegreerd worden in lespakketten aardrijkskunde: soms zijn ze onderdeel van de lesinhouden maar meestal zijn ze onderdeel van de gebruikte werkvorm/methodiek. De leraar is hier regisseur en bepaalt dus zelf in welke mate het thema geïntegreerd wordt in systeemdenken.

De **namiddag** bestaat daarom uit acht workshops van 60 min waar een concreet item wordt uitgewerkt als een didactische tool of een methodiek. Deze reeks van workshops herhalen we in twee sessies A en B met uitzondering van case 4 die 120 min duurt.

Microlezingen (M) richten zich op een specifiek thema. Workshops (W) bieden didactische toepassingen. Elke workshop wordt steeds afgerond met een korte evaluatie- en discussiefase.

Case 1	Opec 2.0, geopolitiek van de lithiummarkt.
W - 60'	De energietransitie veroorzaakt een schokgolf in de grondstoffenmarkten: nieuwe erts en grondstoffen en andere productieprocessen leveren nieuwe afgewerkte producten.
	<p>'Zal het volgende Opec-kartel er eentje zijn voor batterijmaterialen?' kopte een Vlaamse krant op 8 november 2022. Op welke manier beïnvloedt de energietransitie de ontginning van grondstoffen, de productieprocessen en economische sectoren? Hoe speelt geopolitiek in op deze economische processen?</p> <p>Onder het mom 'de wereld is het labo voor de aardrijkskundigen' nemen we je als leerkracht aardrijkskunde mee in een lessenspakket voor vier lessen aardrijkskunde in de tweede graad en plaatsen je midden in de geografische realiteit. We begeleiden je door het doelenkader en de lesstructuur, we dompelen je onder in het documentatiemateriaal en testen samen werkvormen uit.</p> <p>Bij de workshop hoort een google-drive met al het documentatiemateriaal, dat je dan zelf kan inzetten in je lessenspakket. Breng dus zeker voor deze workshop je laptop en atlas mee – wij zorgen voor werkend internet.</p> <p>Rita Heyrman, tot voor kort lerarenopleider, AP-Hogeschool.</p>

Case 2	De zijden klauwen van de Draak.
M - 60'	De nieuwe geopolitieke wereldorde evolueert naar een economische krachtmeting tussen China en VS-EU.
	<p>In 2016 voerde de spreker, zij aan zij met o.a. J. Holslag en G. Noels een strijd om een Chinees staatsbedrijf uit ons distributienet te houden. Geopolitiek inzicht legde meerdere koppen van de Chinese draak bloot. Daarna probeerden ze het nog eens, dit keer liep het Duitse deel van Elia in het vizier.</p> <p>'De kop van de draak', zo noemde president Xi Jinping de haven van Piraeus tijdens zijn bezoek daar in november 2019. Een kattenbelletje dat de Europese reus op lemen voeten blijikbaar niet hoorde.</p> <p>Kris Peeters stond maar al te graag letterlijk op de eerste Chinese Volvotrein. Niemand weet hoe ver en hoe diep Huawei al in onze computersystemen zit. Waar voorheen havens als duidelijke doelen konden gemarkeerd worden, liggen ook nu de energiedistributie, luchthavens en de cyberwereld (Pandabuy, Tik-Tok en Temu). En wat te denken van de stroom aan elektrische wagen die massa's rij en andere data verzamelen over ons?</p> <p>Hoeveel Trojaanse paarden kan het "fort" Europa nog verdragen? De inzet is overduidelijk om de lucratieve economische markt van Europa in handen te krijgen.</p> <p>Ondanks dat ene lesuurtje in de tweede graad is dit een thema dat moeiteloos menig uur vullen kan. Indien goed voorbereid en mits wat thuiswerk is dit een knap staaltje systeemdenken waarbij de hele problematiek van een nieuw aankomende wereldorde blootgelegd kan worden. Ook leent dit thema zich meer dan ooit tot samenwerking met geschiedenis (handelsroutes) en levensbeschouwelijke vakken. Voor leerlingen economie zou het haast een verplicht projectwerk moeten zijn. Want de Zuid-Chinese zee is dé inzet aan de andere zijde van de landsgrenzen van het grote keizerrijk.</p> <p>De lesgever voorziet via de googledrive van het congres de presentatie die op zich weer werkkaarten, podcasts en boekentips aanlevert. De input van diverse invalshoeken en medewerkers zorgen voor een multifocale invalshoek, waarbij de regie toch ligt in de handen van de leerkracht aardrijkskunde.</p> <p>Marc Bellinkx, leraar Sint-Jozefsinstituut Kontich</p>

Case 3	Discussiëren over controversiële (geopolitieke) onderwerpen.
W - 60'	Niets is zo moeilijk voor een leerkracht om bij controversiële thema's een standpunt in te nemen en leerlingen vanuit argumenten te begeleiden naar eigen standpunten. Systeemdenken rond complexe vraagstukken vraagt net om die standpunten en de nodige nuancerings.

	<p>De wereld kantelt, maar dat is in feite niet nieuw. Al sinds de val van het IJzeren Gordijn zijn wetenschappers bezig de veranderende globale verhoudingen en mogelijke conflicten te duiden. Velen verwijzen naar de in belang toegenomen rol van identiteit, en daaraan gekoppeld waarden. Denk aan o.a. Huntingtons (1993) idee van botsende beschavingen, aan de rol van de overheersende emotie (Moïsi, 2007) of meer recentelijk (Fukuyama, 2018) en de rol van thymos en megalothymie.</p> <p>Conflicten tussen groepen of (mensen in) landen kunnen gebaseerd zijn op waardenverschillen (Guerrina, 2002). Het gaat hierbij dan om controversiële onderwerpen. Kwesties worden geclassificeerd als controversieel wanneer er onvoldoende bewijs is om een bepaalde theorie of verklaring te ondersteunen, vanwege verschillen in interpretatie, omdat er verschillende meningen zijn over wat er gedaan zou moeten worden, of om ethische redenen (Roberts, 2013). En zij gaan vaak gepaard met emoties. Uit onderzoek weten we, dat (aardrijkskunde)docenten het soms moeilijk vinden controversiële onderwerpen te bespreken, en deze daarom uit de weg worden gegaan (Budke et al, 2017). In het Erasmus+-project Teaching Controversial Issues (TCI) werken scholen (in “uitdagende situaties”) en lerarenopleidingen uit vier landen (Turkije, België, Nederland en Slovaakse) samen met sociale wetenschappers, om dit probleem te tackelen. In een eerste stap zijn er twaalf werkvormen (per land drie) gekozen, die geschikt zijn om controversiële onderwerpen te behandelen en een link te maken met wetenschappelijke theorieën en data (o.a. World Values Study, European Values Study, European Social Survey).</p> <p>Tijdens deze workshop zullen we de werkvormen presenteren, uitleggen, waarom deze geschikt zijn bij controversiële onderwerpen, en een aantal ervan uitproberen, gekoppeld aan geopolitiek relevante thema’s.</p> <p>Thibo Joris, Atlas College Genk Uwe Krause, Fontys Lerarenopleiding Tilburg</p>
--	---

<p>Case 4</p> <p>W - 120’</p>	<p>Klimaateducatie met impact: hoe werk je op een doeltreffende manier aan klimaateducatie?</p> <p>Klimaateducatie in de aardrijkskundeles is nieuw maar een strakke klimaatleerlijn ondersteunt. Klimaateducatie gaat verder dan het aanbrenge van leerinhouden en gaat aan de slag met toekomstdenken.</p>
	<p>Wat zijn de meest recente inzichten over impactvolle klimaateducatie? Welke duurzaamheidscompetenties zijn cruciaal om je klimaatlessen aan op te hangen? En op welke manier kan je werken aan deze duurzaamheidscompetenties?</p> <p>Deze interactieve workshop vertrekt van de belangrijkste wetenschappelijke inzichten over impactvolle klimaateducatie. We nemen je mee in concrete methodieken zodat je ervaart hoe je deze bouwstenen kan integreren in je klimaatles of -project.</p> <p>Ines Dewulf werkt een jaar als procesbegeleider bij Duurzaam Educatiepunt en focust zich voornamelijk op duurzaamheidscompetenties en klimaateducatie naar het leerplichtonderwijs en EDO-professionals. Het liefste creëert ze interactieve workshops en projecten en probeert ze nieuwe methodieken uit. Ervoor was ze 7 jaar leerkracht PAV in de 3de graad in het technisch atheneum Lokeren.</p> <p>Nele Dillen is procesbegeleider bij Duurzaam Educatiepunt, haar roots liggen bij MOS. Momenteel werkt ze onder andere aan klimaateducatie, educatie voor duurzaam ruimtegebruik en professionaliseren en connecteren van EDO-professionals. Ze houdt ervan mensen en goeie ideeën met elkaar te verbinden.</p>

<p>Case 5</p> <p>W - 60’</p>	<p>EU in de aardrijkskundeles.</p> <p>De EU als geopolitieke speler is onze leidraad. Toch hebben we binnen de aardrijkskundeles geen nood aan een uiteenzetting over de werking van de instellingen. Aardrijkskunde gaat over de manieren waarop de EU tussenkomt in economische processen en onze samenleving door de transitie helpt.</p>
	<p>Ryckvelde-Europahuis nam onze uitdaging aan en tekent deze workshop met leerinhouden en bruikbare didactische werkvormen uit.</p>

<p>Case 6</p> <p>M - 60'</p>	<p>De gevolgen van de oorlog in Oekraïne voor de toekomst van Europa</p> <p>Regionale politieke conflicten schudden de wereld door elkaar maar hebben vaak gevolgen op lange termijn.</p>
	<p>De oorlog in Oekraïne raakt meer en meer op het achterplan. De afloop is ongewis, en zal afhangen van de bereidheid van 'het Westen' om Oekraïne militair en economisch te blijven steunen. De gevolgen van de Russische invasie zijn immens. De spreker brengt in kaart wat de korte-termijneffecten van de oorlog zijn. Zo is Europa er in geslaagd om de afhankelijkheid van Russische fossiele energie in recordtijd af te bouwen. Dat weten we, maar wat heeft het concreet betekend? Er wordt in deze microlezing vooral stilgestaan bij de langetermijneffecten. De 'geopolitieke vakantie' van de EU is voorbij, en alom wordt geroepen dat we moeten komen tot een daadwerkelijk gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid. Moeten en kunnen Oekraïne en de andere kandidaat-lidstaten snel toetreden tot de EU? Dat kan alleen na een ingrijpende verbouwing van de EU, en vooral een hervorming van de landbouwpolitiek en het regionaal beleid. Moeten we ons neerleggen bij een bevroren conflict in Oekraïne, en kan het vrije deel van Oekraïne lid worden van de NAVO? En hoe gaan we om met de Westelijke Balkanlanden, die al zo lang in de wachtkamer van de EU zitten?</p> <p>Leo Paul is als universitair hoofddocent werkzaam bij het departement Sociale Geografie en Planologie van de Universiteit Utrecht, bij de sectie Geografie en Educatie. Zijn aanvankelijke specialisme (de regionale geografie van Midden- en Oost-Europa) is geleidelijk uitgebreid naar de (politieke) geografie van Europese integratie. In 2003 promoveerde hij op een proefschrift over het noorden van de voormalige DDR. Hij is betrokken bij de educatieve masteropleiding docent aardrijkskunde in Utrecht. Samen met Ben de Pater heeft hij handboeken over Europa samengesteld, en schrijft hij regelmatig voor het tijdschrift Geografie.</p>

<p>Case 7</p> <p>M - 60'</p>	<p>Kunnen alle landen en alle mensen meedoen aan de energietransitie?</p> <p>Geopolitiek is de energietransitie toonaangevend en willen we de wereld naar CO₂-neutraliteit brengen. Resultaten zijn regionaal sterk verschillend en de financiële inspanningen zorgen voor grote ongelijkheid.</p>
	<p>Het gaat hard in de energietransitie. Elke dag worden 4 miljoen zonnepanelen geïnstalleerd wereldwijd, ofte 166.000 stuks per uur. Maar het gaat veel harder in de rijke landen en China dan in de rest van de wereld. In Zweden liggen meer zonnepanelen dan in Noord-Afrika. Hoe komt dat? Afrika heeft nochtans 39 procent van het mondiale potentieel van zonne- en windenergie. En binnen veel rijke landen kunnen veel burgers met een bescheiden inkomen niet meedoen: ze kunnen hun woning niet isoleren, zonnepanelen leggen of een elektrisch voertuig kopen. Meer algemeen staat China heel sterk in de nieuwe groene wereldorde. Dat dankt het onder meer aan een zeer planmatige aanpak. Hoeveel kans is er dat China een belangrijk deel van de elektrische auto's zal leveren? In de workshop bekijken we de uitdagingen en kansen.</p> <p>John Vandaele is journalist bij MO*-magazine. Hij bericht over de sociale, ecologische, economische en bestuurlijke aspecten van globalisering. Geografisch heeft hij het voorrecht Congo en Oost-Azië (vooral China) te mogen volgen.</p> <p>John werkte in het verleden als freelance journalist voor Knack, De Morgen en vele andere media tussen 1986 en 2003. Hij is bovendien auteur van de volgende boeken: 'Het recht van de rijkste', 'De stille dood van het neoliberalisme' en 'De melkboer en de geschiedenis'. Ook is hij voorzitter van de energiecoöperatie Energent waardoor hij nogal wat van de uitdagingen van de energietransitie van dichtbij heeft leren kennen.</p>

<p>Case 8</p> <p>M - 60'</p>	<p>Poolgebieden in een geopolitieke storm?</p>
	<p>Geen topic zo relevant vandaag als het veranderende klimaat. Daarin staan de poolgebieden bekend om hun functie van zowel 'kanarie in de koolmijn' als 'fysische versterker' van de globale klimaatverandering. Het noordpoolgebied, dat ondertussen al vier keer zo snel opwarmt als de rest van de planeet, ondergaat fysische veranderingen die binnen de huidige context van klimaatmitigatie ook op geo-economisch en geopolitiek vlak</p>

globale aardverschuivingen faciliteren. Steeds meer landen dingen om een zitje in de Arctische Raad en terwijl de regio ecologisch en economisch drastisch verandert, kreunt ze onder een demografische mismatch met de economische ontwikkelingen, en strijden inheemse volkeren verder voor hun traditionele bestaan. In deze workshop kijken we niet alleen naar wat in de Arctische regio gebeurt, maar ook naar de impact ervan op dynamieken tussen grootmachten op wereldvlak. We maken tevens een sprong in tijd en ruimte, en kijken hoe het er in het verleden en in de toekomst aan toe ging/zal gaan in Antarctica, dat tot 2048 beschermd blijft onder het Protocol van Madrid.

Mieke Sterken is educatie & outreachmedewerker bij de International Polar Foundation (IPF); de organisatie die o.a. de logistiek en het management van de Prinses Elisabethbasis in Antarctica verzorgt, en die reeds 10 jaar een jaarlijks internationaal congres organiseert over de toekomst van het Noordpoolgebied. Mieke heeft een M.Sc. in de Fysische Geografie, aangevuld met een eenjarige master in de Mariene en Lacustriene Wetenschappen. Nadien voltooide ze een doctoraat in de biologie aan de Ugent, waarvoor ze onderzoek deed naar klimaatveranderingen in het verleden in Patagonië en Antarctica. Ze werkte ook mee aan studies rond biodiversiteit van micro-organismen (diatomeeën en Daphnia's). Ze werkte als wetenschapscommunicator en burgerwetenschapsspecialist voor verschillende organisaties (VLIZ, VMM, KULeuven, Scivil) en is sinds twee jaar terug aan de slag bij de IPF.

Receptie en afsluiting: 16u30 – 17u30

**Niet lang twijfelen dus! Niet uitstellen!
Gewoon naar de website gaan,
je digitaal inschrijven en je voorkeuren
voor workshops-microlezingen vastleggen!**

Schrijf je in voor dit uiterst belangrijke congres via **onderstaande link** en stort je bijdrage (VLA-leden: 40 euro / studenten:10 euro / niet-leden: 55 euro) op rekening VLA, BE78 0682 4296 1886 (BIC: GKCC BEBB) – met vermelding NAAM, congres 2024.

Inschrijvingslink: <https://forms.gle/aJpbEZHSzvhHfUsR9>
(kan ook via <https://www.vla-geo.be>)

Uiterste inschrijvingsdatum: 10 maart 2024

